Stockholms läns landsting

6

Yttrande över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97)

LS 2018-0407

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2018-05-09

LS 2018-0407

Landstingsstyrelsen

Yttrande över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97)

Föredragande landstingsråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Försvarsdepartementet har berett landstinget möjlighet att yttra sig över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97).

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att avge yttrande till Försvarsdepartementet över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97) i enlighet med förslag till yttrande.

Landstingsrådsberedningens motivering

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet Totalförsvarsdatalag - Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97). Betänkandet lämnar förslag för att införa en modern, teknikneutral och flexibel reglering för Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling. Syfte är att ge Rekryteringsmyndigheten möjlighet att i sin verksamhet behandla personuppgifter om totalförsvarspliktiga och annan personal inom totalförsvaret effektivt, där ändamålsenlig integritet tillgodoses vid sådan behandling.

En orolig omvärld med ökad osäkerhet ställer höga krav på Sveriges försvarsförmåga. Det ställer även höga krav på landsting och myndigheter att vara väl förberedda och rustade. Landstingsstyrelsen ser behovet av att samverkande myndigheter har välfungerande system för situationer i höjd

beredskap och krig. Av den anledningen måste rekryteringsmyndighetens verksamhet ges möjlighet att kunna bedrivas effektivt samtidigt som enskildas rätt till personlig integritet tillgodoses.

När myndigheter följer samhällsutvecklingar och blir allt mer digitaliserade, innebär det en ökad datoriserad behandling av personuppgifter. I takt med den ökade digitaliseringen måste myndigheter och andra aktörer utveckla sitt datasäkerhetsarbete för att inte riskerna för intrång och missbruk av uppgifter ska öka. Likväl är behovet av modernisering betydande och i samband med förbättringarna är det nödvändigt att myndigheter värnar den enskilde där hanteringen av personuppgifter inte får utnyttjas eller kränka enskildas personliga integritet. Landstingsstyrelsen ser positivt på att den nuvarande regleringen föreslås anpassas till annan reglering inom rättsområdet för att möta såväl myndighetens som uppdragsgivarnas krav, samt ställer sig positiv till att det anpassas till bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande
Förslag till yttrande
Sammanfattning av betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97)

Irene Svenonius

Gustaf Drougge

Landstingsstyrelsen
Landstingsstyrelsens förvaltning
SLL Juridik
Robert Larsson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-04-23

LS 2018-0407

Landstingsstyrelsen

Yttrande över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97)

Ärendebeskrivning

Försvarsdepartementet har berett landstinget möjlighet att yttra sig över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97).

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande
Förslag till yttrande
Sammanfattning av betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97)

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att avge yttrande till Försvarsdepartementet över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97) i enlighet med förslag till yttrande.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

I betänkandet föreslås en ny totalförsvarsdatalag och förordning införas. Syftet är att införa en modern, teknikneutral och flexibel reglering för Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling.

Det finns inte något att invända mot de förslag som presenteras från landstingets utgångspunkter. Förslagen till ny totalförsvarsdatalag och förordning tillstyrks.

Bakgrund
I betänkandet föreslås en ny totalförsvarsdatalag och anslutande förordning, samt vissa tillägg och ändringar i offentlighets- och sekretesslagen. Den nu gällande lagen och förordningen om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga ska därigenom upphävas. Syftet är att ge Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (Rekryteringsmyndigheten) möjlighet att i sin verksamhet behandla personuppgifter om totalförsvarspliktiga och annan personal inom totalförsvaret på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samtidigt som skyddet för den enskildes personliga integritet tillgodoses vid sådan behandling.

Den nya dataskyddsförordningens bestämmelser ska i tillämpliga delar även tillämpas i fråga om Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter liksom bestämmelser i den kompletterande dataskyddslagen. Enbart i de fall där det finns behov av särskilda bestämmelser för myndighetens del har sådana föreslagits.
Förslagen anges inte ha några ekonomiska eller andra särskilda konsekvenser för kommuner, landsting, eller den kommunala självstyrelsen.

Överväganden
Förvaltningen, som har granskat betänkandet med utgångspunkt från de verksamheter som bedrivs av landstinget, har inte något att invända mot de förslag som presenteras.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Anne Rundquist
Chefsjurist

Beslutsexpediering:
Akt
Försvarsdepartementet, SLL Juridik

Godkänd av Malin Frenning, 2018-04-23

Landstingsstyrelsen

YTTRANDE
2018-05-22

LS 2018-0407

Försvarsdepartementet

Yttrande över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97)

Försvarsdepartementet har berett landstinget möjlighet att yttra sig över betänkandet Totalförsvarsdatalag – Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling (SOU 2017:97).

I betänkandet föreslås en ny totalförsvarsdatalag och anslutande förordning, samt vissa tillägg och ändringar i offentlighets- och sekretesslagen. Syftet med den nya lagen är att ge Totalförsvarets rekryteringsmyndighet möjlighet att i sin verksamhet behandla personuppgifter om totalförsvarspliktiga och annan personal inom totalförsvaret på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samtidigt som skyddet för den enskildes personliga integritet tillgodoses vid sådan behandling.

Förslagen anges inte ha några ekonomiska eller andra särskilda konsekvenser för kommuner, landsting, eller den kommunala självstyrelsen.

Det finns inte något att invända mot de författningsförslag som presenteras från landstingets utgångspunkter. Förslagen tillstyrks.

Sammanfattning

Inledning

Vårt uppdrag har varit att göra en översyn av regleringen av behandlingen av personuppgifter om totalförsvarspliktiga i form av lagen (1998:938) respektive förordningen (1998:1229) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga och att ta fram förslag till en ny lag och förordning. Utgångspunkten har varit att Totalförsvarets rekryteringsmyndighets (Rekryteringsmyndigheten) verksamhet ska kunna bedrivas effektivt med rationellt datorstöd samtidigt som enskildas rätt till personlig integritet tillgodoses. Som ett led i detta har det bl.a. ingått att göra en kartläggning av Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter. Uppdraget har inte omfattat Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter inom ramen för myndighetens civila uppdragsverksamhet.

Vi har också haft i uppdrag att analysera vilket förhållande lagstiftningen ska ha dels till EU:s dataskyddsförordning och den kompletterande nationella lagstiftning som föreslagits till följd av den, dels till annan reglering på området. Vid utformningen av en ny reglering har vi också beaktat den nya bestämmelsen i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen med krav på lagform vid betydande intrång i den personliga integriteten.

I betänkandet redovisas även vissa andra frågeställningar som har ingått i uppdraget.

Allmänna utgångspunkter för den nya regleringen

Vår kartläggning av Rekryteringsmyndighetens personuppgiftsbehandling visar att behandlingen är omfattande och att myndigheten i allt större utsträckning använder sig av elektronisk behandling av personuppgifter i sin verksamhet. Den nuvarande regleringen

fungerar i huvudsak väl men är i behov av modernisering för att bättre vara anpassad till annan reglering inom rättsområdet och för att möta såväl myndighetens som uppdragsgivarnas krav.

Vi föreslår att en ny lag införs, som ska heta totalförsvarsdatalag, samt en anslutande förordning. Den nya regleringen ska ersätta den nu gällande lagen och förordningen om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga som därigenom upphävs.

Vi föreslår att regleringen av Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter inte ska vara helt fristående utan anpassas till bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning och den kompletterande dataskyddslagen. I den nya lagen införs därför en bestämmelse som anger att dataskyddslagen gäller vid behandling av personuppgifter i Rekryteringsmyndighetens verksamhet, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Dataskyddslagen är således subsidiär i förhållande till denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Till följd av bestämmelserna i dataskyddslagen kompletterar den nya lagen dataskyddsförordningen som, i tillämpliga delar, blir direkt tillämplig vid behandling av personuppgifter i Rekryteringsmyndighetens verksamhet. Uttrycket ”tillämpliga delar” tydliggör att vissa bestämmelser i dataskyddsförordningen inte kan tillämpas i rent nationell verksamhet och därmed inte av Rekryteringsmyndigheten.

Vårt förslag till ny reglering innebär att de grundläggande reglerna för behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga ges i form av lag. De grundläggande reglerna avser, med beaktande av 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, både moment i personuppgiftsbehandlingen som kan uppfattas som intrång i enskilds personliga förhållanden och sådant som är centralt för skyddet av den enskildes personliga integritet. Vi föreslår att övriga bestämmelser ges i form av förordning och kompletterande föreskrifter.

Om totalförsvarsdatalagens innehåll

Den nya lagen ges en mer generell utformning jämfört med den lag som gäller för Rekryteringsmyndigheten i dag. Lagen innehåller exempelvis inte bestämmelser som, till skillnad från vad som är fallet i dag, särskilt tar sikte på att viss behandling sker i register. I lagen anges inte heller vilka kategorier av personer eller person-

uppgifter som får behandlas utan alla personuppgifter får behandlas som är nödvändiga för de ändamål för vilken behandlingen får utföras.

Lagens syfte och tillämpningsområde

Lagens syfte är att ge Rekryteringsmyndigheten möjlighet att i sin verksamhet behandla personuppgifter om totalförsvarspliktiga och annan personal inom totalförsvaret på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samtidigt som skyddet för den enskildes personliga integritet tillgodoses vid sådan behandling.

Lagen ska tillämpas i Rekryteringsmyndighetens verksamhet vid behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga och annan personal inom totalförsvaret. Här avses den behandling som Rekryteringsmyndigheten på grund av sitt uppdrag utför beträffande både totalförsvarspliktiga samt anställd personal och avtalspersonal inom totalförsvaret. Lagen gäller i de fall det anges särskilt även i verksamhet som bedrivs av någon annan än Rekryteringsmyndigheten. Ett sådant fall är då behandling av känsliga personuppgifter sker vid annan utredning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Ett annat fall är om Försvarsmakten eller annan aktör medges rätt att föra in och rätta personuppgifter i Rekryteringsmyndighetens informationssystem.

Utanför lagens tillämpningsområde faller Rekryteringsmyndighetens administrativa verksamhet och civila uppdragsverksamhet. Den nya lagen tillämpas inte heller vid behandling som Rekryteringsmyndigheten utför i egenskap av vårdgivare inom hälso- och sjukvården. Vid sådan behandling tillämpas, precis som tidigare, patientdatalagen (2008:355). Det förekommer att bemanningsansvariga organ lämnar personuppgifter om totalförsvarspliktiga till Rekryteringsmyndigheten eller tar emot sådana uppgifter från myndigheten. Sådan behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga som bemanningsansvariga organ utför faller också utanför lagens tillämpningsområde.

Lagens tillämpningsområde begränsas också genom att lagen endast ska tillämpas vid sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatisk eller som ingår i eller kommer att

ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier.

Personuppgiftsansvar

I lagen klargörs att Rekryteringsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten utför.

Rättslig grund och tillåtna ändamål

Enligt dataskyddsförordningen är behandling av personuppgifter laglig endast om den grundar sig på åtminstone en av vissa särskilt uppräknade rättsliga grunder. För ett par av de rättsliga grunderna krävs att de ska vara fastställda i unionsrätten eller i nationell rätt, bl.a. i fråga om den rättsliga grunden allmänt intresse. Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter grundar sig framför allt på denna rättsliga grund. Vår bedömning är att den rättsliga grunden är fastställd i förordningen (2010:1472) med instruktion för Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (myndighetsinstruktionen). Dataskyddsförordningens krav i denna del medför därför inte något behov av ytterligare författningsstöd.

I lagen anges uttömmande de primära ändamål för vilka personuppgifter får behandlas i Rekryteringsmyndighetens verksamhet i syfte att precisera den rättsliga grunden för behandlingen. De primära ändamålen motsvarar de centrala delarna i Rekryteringsmyndighetens verksamhet, bl.a. att ta fram underlag för beslut om mönstring, inskrivning, krigsplacering eller annat ianspråktagande av personal till totalförsvaret samt att redovisa personal med uppgifter inom totalförsvaret.

Av lagen framgår även att personuppgifter som har samlats in för något av de primära ändamålen får behandlas för att fullgöra ett uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Behandling av känsliga personuppgifter

I Rekryteringsmyndighetens verksamhet förekommer känsliga personuppgifter i stor utsträckning. Dataskyddsförordningens bestämmelser innebär att det som huvudregel är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter, men det finns vissa undantag som tillåter behandling. Den kompletterande dataskyddslagen ger stöd för ytterligare behandling av känsliga personuppgifter på myndighetsområdet. Vår bedömning är att undantagen i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen inte är tillräckliga för att Rekryteringsmyndigheten ska kunna utföra sin verksamhet. Vi föreslår därför en bestämmelse i den nya lagen som tillåter att känsliga personuppgifter därutöver får behandlas om det är absolut nödvändigt för de primära och sekundära ändamålen i lagen. Även annan än Rekryteringsmyndigheten ges vid annan utredning enligt lagen om totalförsvarsplikt motsvarande rätt att behandla känsliga personuppgifter. Genom kravet på absolut nödvändighet markeras att behandlingen ska ske med restriktivitet och att behovet av att behandla den känsliga personuppgiften ska prövas noga i det enskilda fallet. Behandling av känsliga personuppgifter förutsätter också att behandlingen är tillåten enligt de grundläggande principerna i dataskyddsförordningen.

Tillgången till personuppgifter

För att minska risken för integritetsintrång ska tillgången till personuppgifter hos Rekryteringsmyndigheten begränsas till vad varje anställd behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Direktåtkomst

I lagen införs bestämmelser om att direktåtkomst får medges Försvarsmakten och den registrerade själv. Regeringen får meddela föreskrifter om omfattningen av den direktåtkomst som medges Försvarsmakten. Direktåtkomst för den registrerade själv får endast avse personuppgifter i den registrerades eget ärende. Regeringen ges genom ett bemyndigande en begränsad befogenhet att meddela föreskrifter om att medge även annan aktör direktåtkomst. Direktåtkomsten ska därvid begränsas till de personuppgifter som aktören

behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt lag eller förordning och får endast avse vissa uppgifter.

Utlämnande av uppgifter till myndigheter

Bestämmelserna om direktåtkomst bryter inte eventuell sekretess som kan gälla för personuppgifterna. En sekretessbrytande bestämmelse om uppgiftsskyldighet i förhållande till Försvarsmakten som motsvarar den direktåtkomst som myndigheten får medges införs därför i den nya lagen. För det fall behov skulle uppstå att medge andra myndigheter än Försvarsmakten direktåtkomst ges regeringen befogenhet att meddela sekretessbrytande föreskrifter som möjliggör sådan åtkomst.

Sökförbud

För att tillgodose dataskyddsförordningens krav på särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen införs ett förbud mot att använda känsliga personuppgifter som sökbegrepp. I lagen förbjuds också användning av vissa andra integritetskänsliga uppgifter som sökbegrepp. Sådana uppgifter får dock användas som sökbegrepp vid behandling för ändamålet att planera, följa upp och utvärdera Rekryteringsmyndighetens verksamhet eller då uppgifter lämnas ut för framställning av statistik eller för forskningsändamål. Uppgifter om resultat från begåvningstest eller anlagstest som utförs vid mönstring eller annan utredning får även användas som sökbegrepp vid behandling för ändamålet att ta fram underlag för beslut om mönstring, inskrivning, krigsplacering eller annat ianspråktagande av personal till totalförsvaret.

Annans registrering och rättelse av personuppgifter

I lagen införs en bestämmelse som ger Försvarsmakten rätt att föra in och rätta personuppgifter i Rekryteringsmyndighetens informationssystem i den omfattning som följer av förordning. Försvarsmakten är personuppgiftsansvarig för behandling enligt bestämmelsen. Regeringen ges befogenhet att meddela föreskrifter om att även

andra aktörer än Försvarsmakten kan medges rätt att registrera och rätta personuppgifter.

Avskiljande av personuppgifter från den löpande verksamheten

Vår kartläggning av Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter visar att någon gallring i egentlig mening, dvs. att informationen förstörs, i allmänhet inte förekommer. Däremot avskiljs personuppgifter från de olika informationssystemen där de behandlas när de inte längre behövs för de olika ändamål för vilka de har samlats in. Det finns ett fortsatt stort behov av att huvuddelen av uppgifterna bevaras i myndighetens s.k. forskningsarkivregister i syfte att utgöra underlag för forskning. Någon särskild bestämmelse om gallring införs därför inte i den nya lagen. I stället ska Rekryteringsmyndigheten, i egenskap av personuppgiftsansvarig, avskilja personuppgifter så att tillgången till dem begränsas när de inte längre behövs i myndighetens löpande verksamhet för de primära ändamålen. Det är Rekryteringsmyndighetens ansvar att dels införa rutiner för när och på vilket sätt avskiljandet ska ske, dels begränsa tillgången till avskilda personuppgifter till det som varje anställd behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

För att tillgodose integritetsskyddet föreskrivs i lagen en yttersta gräns för hur länge personuppgifter om totalförsvarspliktiga får behandlas i den löpande verksamheten. Uppgifterna ska som regel avskiljas senast vid utgången av det kalenderår den totalförsvarspliktige fyller 70 år, dvs. vid totalförsvarspliktens upphörande. Om det vid en tidigare tidpunkt står klart att uppgifterna inte behövs utifrån de primära ändamålen ska de avskiljas redan vid denna tidpunkt. Ett undantag införs dock för det fall där den totalförsvarspliktige, efter att totalförsvarsplikten har upphört, har en uppgift att utföra vid höjd beredskap.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande.

Vissa bestämmelser i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen som inte ska tillämpas

Vi föreslår att vissa bestämmelser i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen inte ska gälla vid Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter enligt lagen. Dataskyddsförordningens bestämmelser om den registrerades rätt att göra invändningar samt anmälan av en personuppgiftsincident till tillsynsmyndigheten och information till den registrerade i samband därmed ska inte gälla vid behandling enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Tillsynsmyndigheten ska inte heller kunna förbjuda Rekryteringsmyndigheten att behandla personuppgifter. I övrigt ska dock bestämmelserna om tillsynsmyndighetens befogenheter i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen tillämpas vid behandling enligt lagen.

Vissa andra frågor av särskild vikt för dataskyddet

I betänkandet har vi också tagit upp vissa andra frågor som är av särskild vikt för dataskyddet, bl.a. den registrerades rätt till rättelse, radering och begränsning av behandling, dataskyddsombud, säkerhet för personuppgifter, den registrerades rätt till information och tillgång till personuppgifter och rätten till skadestånd. Vi har funnit att regleringen i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen är tillräcklig i dessa delar. Vi bedömer alltså att något behov av en särskild reglering för Rekryteringsmyndighetens behandling av personuppgifter inte finns. Några sådana bestämmelser föreslås därför inte i den nya lagen.

I dataskyddsförordningen och i viss utsträckning även i den kompletterande dataskyddslagen finns också andra bestämmelser som ska tillämpas av Rekryteringsmyndigheten men som inte behandlas särskilt i detta betänkande. Ett sådant exempel är bestämmelser om överklagande.

Sekretess

Det finns inget behov av andra sekretessbestämmelser än de som redan finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:204) för att skydda totalförsvarspliktigas personliga integritet. Sekretesskyddet behöver dock stärkas i ärenden som rör utredning, inskrivning, krigsplacering m.m. Sekretess enligt 38 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen föreslås därför gälla med ett s.k. omvänt skaderekvisit, dvs. med presumtion för sekretess.

Vi föreslår också att det i offentlighets- och sekretesslagen införs en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas från den verksamhet som Rekryteringsmyndigheten i egenskap av vårdgivare bedriver inom hälso- och sjukvården, dvs. den medicinska grenen av verksamheten, till myndighetens inskrivningsverksamhet.

Ikraftträdande

Den nya lagen och förordningen liksom lagen om ändring i offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 november 2018.

Konsekvenser

Sammantaget gör vi bedömningen att våra förslag innebär en förstärkning av skyddet för enskildas personliga integritet. Förslagen kan i vissa enskilda delar uppfattas ha negativa konsekvenser för den personliga integriteten. I dessa delar har den avvägning som vi har gjort mellan detta och andra intressen redovisats. Förslagen kommer inte att innebära någon kostnadsökning för det allmänna eller för enskilda och förväntas inte få några konsekvenser i övrigt.